

Ardva Apostoli Doctrina De Peccato Ad Mortem : Ex I. Ioh. V. 16. 17. 18.

Altorfii: Literis Iodoci Gvilielmi Kohlesii, [1732?]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn870317520>

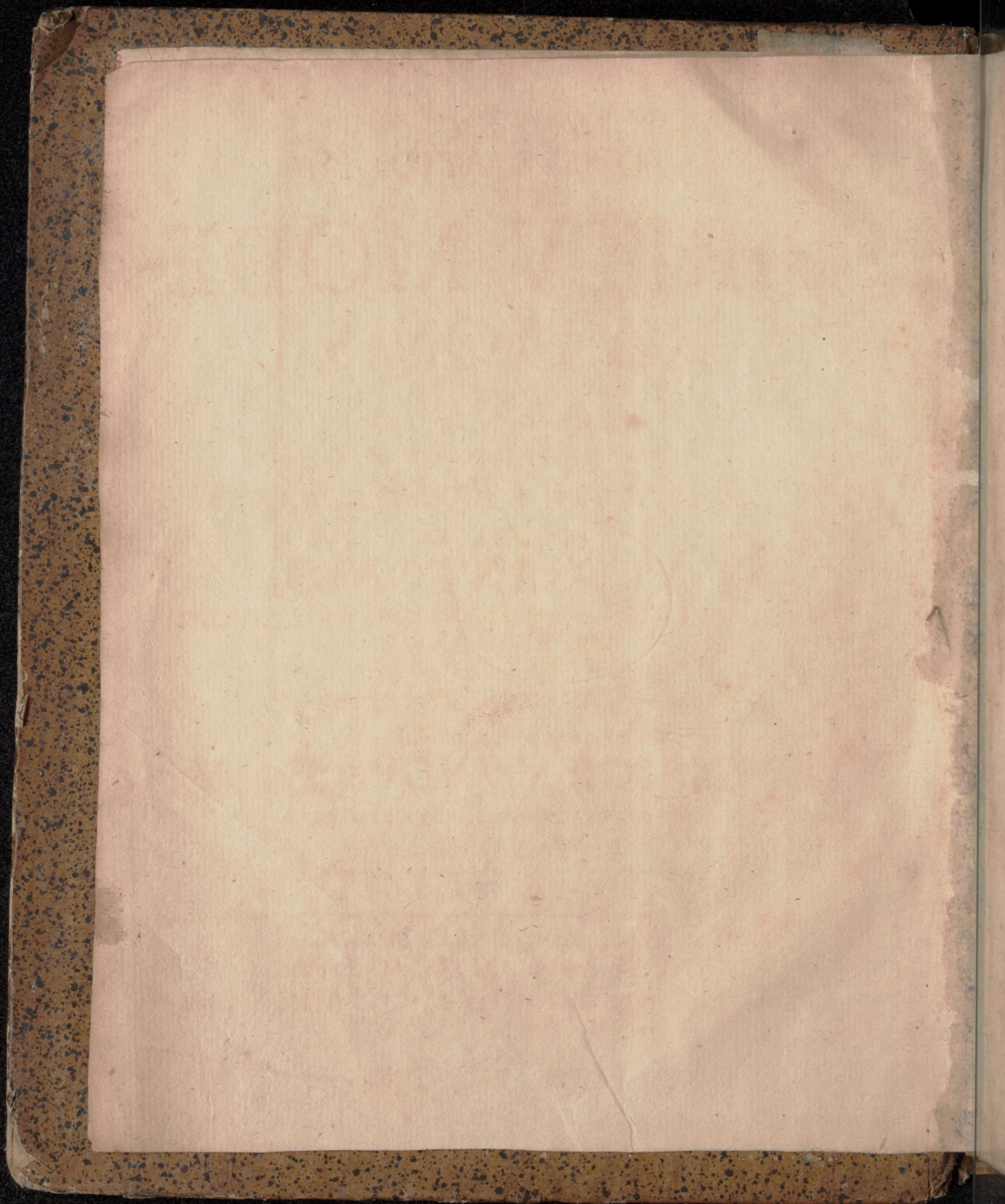
Druck Freier Zugang

34

Fa. - 1092 (34.)

Θ. Δ.

ARDVA APOSTOLI DOCTRINA

DE

PECCATO AD MORTEM

Ex 1. Ioh. V. 16. 17. 18.

QVAM

SVB PRAESIDIO

MAGNIFICI S. REVERENDI AMPLISSIMI

EXCELLENTISSIMI QVE

DOMINI

IOH. BALTASARIS BERNHOLDI

S. S. THEOL. D. EIVSDEMQUE PROF. PVBL. PRIM.

ECCLESIAE ALTORFINAE ANTISTITIS

PATRONI AC PRAECEPTORIS SVI PIE COLENDI

IN VNIVERSITATE ALTORFINA

DIE APRIL. A. E. R. M. DCCXXXII.

PVBlico SOLEMNIQVE ERVDITORVM EXAMINI

SVBIIICIT

GODOFREDVS KVNKEL. GEDANENSIS

S. S. THEOL. CVLTOR.

ALTORFII

LITERIS IODOCI GVILIELMI KOHLESII ACAD. TYPOGR.

A. T.

§. I.

ua nos anni tempestate animum ad scribendum appellimus, ut post paullo exerceri disputando, & inquirendo in oraculum aliquod apostolicum oblectari possimus: eadem id sibi ante omnia negotii datum & olim credidit ecclesia, & nunc etiam credit, ut CHRISTVM, humani generis salutificatorem, cruci suffixum, & pessima quaeuis perpeffum nostri caussa, contemplaretur ac medicaretur, quo nimirum is modo peccatum factus sit pro nobis a DEO, h. e. uictima & expiatoria hostia pro peccatis, ut nos efficeremur iustitia DEI, h. e. iusti ac sancti coram DEO, in ipso; 2. Corinth. 5. 21. Est enim ipse propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam totius mundi; 1. Iohann. 2. 2. Ante Paschatos sacrum, Latini obseruabant iam olim Quadragesimam maiorem; qui repetebant quotannis, Quadragesimam S. Martini, ab octauis OO. SS. ad festum natalitiorum usque; tum & Quadragesimam ante festum Iohannis Baptistae. Sed hae duae posteriores Quadragesimae, propter hominum fragilitatem, ad unam sunt redactae; diuisaeque in tres hebdomades Aduentus, & tres ante natiuitatem S.

A 2

Iohan-

Iohannis, in quibus est ieiunandum, & abstinendum a nuptiis. Graecorum itidem quatuor sunt Quadragesimae: prima maior, ante pascha; secunda Apostolorum, a primo die post dominicum primum pentecostes; tertia, assumptionis deiperae, a Kalendis Augusti; & quarta, natiuitatis DOMINI, a quadragesimo ante natiuitatem die. Faciunt tam graecae ecclesiae filii, quam latinae, quod possunt ac solent, suumque esse existimant. De quibus legendus D. I. A. SCHMIDIVS Lexic. ecclesiast. P. II. pag. 273. & CALVOERIVS ritual. eccles. P. II. Cap. XX. Ecclesia Euangelica, uti suos sancte peragi uult dies laeticiae ac festos; sic esuriales ecclesiae dies non improbat, quibus inter ieiunia, ac planctus publicos ac priuatos, DEVM placari, & in partes nostras uocari, cupit. Missa igitur facta, hinc scrupulosa ciborum prohibitione, ac electione; hinc carnis e macello uetita asportatione, ut carnis priuium seruetur: aliquando tamen ecclesiastica lege ieiunium indicit, in calamitate praesertim publica, semper uero temperantiam inculcat, & interdum, sicubi deuotionis feruor, ante usum sacri epuli aut alias, non est restringendus, a cibo potuque abstinenciam suadet atque commendat.

§. II.

Nobis uero in mentem praecipue venit tempus Quadragesimale, quo publicas Orthodoxa ecclesia querimonias ciet, intuendo in auctorem fidei & consummatorem IESVM, qui sustinuit crucem, confusione contempta; Hebr. XII. 2. Eiusmodi enim publicum fore luctum in populo DEI, olim praedixit, satis distincte, Zacharias c. XII. 10. Et uero Quadragesimali tempore, quo talia meditamur, uel maxime cogitandum de infinitis saluatoris nostri, quos pro peccatoribus sustinuit, cruciatibus; neque minus tamen semper id agendum, ut subinde scelerum bene poeniteat, fides nostra in CHRISTVM adaugeatur ac perduret, morumque in melius commu-

commutatio nequaquam intermittatur. Quum igitur, pro DEI in CHRISTO gloria, & salute nostra ipsorummet procuranda, de peccatorum expiatione & auerruncatione, numquam nimis solliciti esse possimus; dabimus, annuente DEO, tenui hoc labore etiam nos operam, ut in sensum dicti Iohannei paullo penitius nos penetremus, & ueri scrutinium in usus nostros uertamus.

§. III.

Operae pretium fuerit, quae meditanda nobis sumpsimus, repetere sub initium atque adscribere, ex I. Iohann. §. 16. 17. 18, haec

VERBA APOSTOLI AVTHENTICA:

ἐάν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, αἰτήσῃ καὶ δώσει αὐτῷ ζωὴν, τοῖς ἁμαρτάνουσι μὴ πρὸς θάνατον ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον· οὐ περὶ ἐκείνης λέγω ἵνα ἐρωτήσῃ.

πᾶσα ἀδικία ἁμαρτία ἐστὶ καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ πρὸς θάνατον.

εἶδαμεν, ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ, οὐχ ἁμαρτάνει· ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Θεοῦ τηρεῖ ἑαυτὸν, καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ ἀπέλειπεν αὐτοῦ. Quae sic in latinum conuertit

VVLGATVS:

V. 16. Qui scit, fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petet, & dabit ei uitam, peccantibus non ad mortem. Est peccatum ad mortem; non pro illo dico ut roget quis.

V. 17. Omnis iniquitas, peccatum est: & est peccatum non ad mortem.

V. 18. Scimus, quia omnis, qui natus est ex DEO, non peccat: sed generatio DEI conseruat eum, & malignus non tangit eum.

Complures cumulare uersiones, nihil opus; sed &, data in frequentibus occasione, non omitemus, ubi uel a fontibus graecis recessit Vulgatus, uel sensum potius quam uerba expressit, admonere.

§. IIIL

Vt uero in propositi Textus uiscera ire, sensum genuinum inde eruere, atque in usus nostros uertere possimus; contextum in primis ob oculos ponemus, ut ex tota sermonis contextione ac *συναφεία*, recte iudicemus. Ab ouo rem exorsi, de tota IOHANNIS epistola priori paucis; deinceps quoque de uerbis proxime cum pericopa nostra excitata cohaerentibus, erit dispiciendum. IOHANNES, Apostolus, Euangelista & propheta N. T. quem IESVS amauit plurimum, Zebedaei & Salomes filius, patria Galilaeus, qui in Iudaea, Asia minori & Parthia, docuit, a Domitiano in Patmum relegatus, & a NERVA reuocatus, Ephesi fere substitit, & placida demum morte, centenario maior, decessit. Scripsit, praeter exaratam in Patmo insula Apocalypsin, & posteriores duas epistolas ad Electam & Caium, de quibus aliquamdiu in ecclesia fuit disputatum; etiam primam, eamque catholicam, quae ab uniuersis ecclesiasticis ac eruditis uiris probatur, & probata est a ueteribus, sub A. C. 92. & quidem ad Parthos: ut habet uetus traditio, quam suo loco relinquimus, apud AVGVSTIN. libr. 2. Qq. Euangelicar. cap. 39. Diligentissime IOHANNES credendorum & agendorum doctrinam coniungit. Omnium quippe nouissimus, rogatus ab Asiae episcopis scripsit Euangelium, aduersus CERINTHVM, aliosque haereticos, & maxime tunc EBIONITARVM dogma consurgens, qui asseruerunt, CHRISTVM ante MARIAM non fuisse; commemorante HIERONYMO in Catalogo scriptor. ecclesiast. Quapropter summoquidem iure, suoque merito, praeter ceteros nominatus est Theologus, qui

qui in Euangelio pro summa ac aeterna FILII Deitate tam accurate exposuit: ἐπεὶ τὰς ἀμφὶ τῷ Θεῷ ἀμεινον αὐτῷ ἢ κατὰ ἀνθρώπου διδύγηται φύσιν. ut habet PROCOPIVS libr. 5. de aedificiis Iustiniani, cap. 1. pag. 95.

§. V.

Iamque in promptu est, diuinum IOHANNIS studium colaudare, aut admirari : qui non modo de fatis ecclesiae, unus omnium maxime, in Apocalypsi pertractauit ; uerum in Euangelio etiam, atque in epistolis, ueri rectique studium acriter urfit. Grauiſſimum proinde est epistolae catholicae Iohanneae argumentum : ubi necessitatem diligendi DEVM ac proximum, luculentis firmat ac probat rationibus, pulcherrima afferens dogmata, de christianae doctrinae diuina prorsus origine, cap. 1. de uberrimo uerae doctrinae fructu, cap. 2. de eximia filiorum DEI dignitate, cap. 3. de falsae doctrinae characteribus, cap. 4. tandemque de conspirante in coelis ac terris diuino testimonio, cap. 5. Comp. CHLADENIVS theolog. exeget. p. 597. Dum igitur in eo est IOHANNES, ut repetitis uicibus moneat, fraternum amorem, atque fructus fidei, et fidem, res esse coniunctissimas ; nullam autem haberi posse fidem DEO, nisi credendo in CHRISTVM ; ex fide prognaſci beatam spem uitae aeternae, summam in DEO fiduciam, maximeque gratam patri coelesti inuocationem, ac adorationem, cum certa exauditionis promissione : simul de obiecto personali ac Reali nostrarum deprecationum agere incipit, atque necessariam doctrinam de peccato ad mortem sedulo inculcat. Agit hoc ipso de iis, quae nosse ac perpendere, nostra plurimum interest : ut tam ipsi cauti agamus, ac prouidi, quam aduersus alios officium faciamus, et preces nostrae ac ἐντεύξεις ne sint inanes aut temerariae.

§. VI

§. VI.

Curiosam anatomicorum, aut botanicorum, nos ac-
 mulari diligentiam, sicubi Scripturas lubeat scrutari, iuber
 ORIGENES, philocalia cap. X. p. 38. Analysin uerborum
 Apostolicorum, et ἀνάλυσιν, nobis una commendatam, ac
 frugiferam, putabimus. Primo statim intuitu, non ita ma-
 le agi nobiscum cernimus, ut uariantium loci Iohannei le-
 ctionum multitudine diuexaremur, quod in aliis Scriptura-
 rum oraculis haut infrequenter scrutatoribus diuinae mentis
 obtingit. Sane enim operam saepius abutuntur, qui nimiam
 forte diligentiam, conquisitis undique rationibus, etiam non
 suffragantibus Bibliorum uetustis ac probatis codicibus, uel
 ex diuersis ecclesiasticorum scriptorum citationibus, dicti
 cuiusdam lectionem sollicitant, quum sit tamen non nisi u-
 na pro genuina ac primaeua omnino agnoscenda, eaque fe-
 re non alia, quam quae communiter obtinet, atque in ec-
 clesiis legitur. Magnus interim ERASMVS ad vers. 17. haec
 annotat: *Omnis iniquitas est peccatum, et est peccatum ad
 mortem: Graeci legunt, non ad mortem. Et in hanc
 sententiam exponit Glossa Ordinaria.* Rursus ad vers. 18.
*sed generatio DEI, sed genitus ex DEO seruat se ipsum.
 Consentiunt Graecorum exemplaria, nec minus constanter
 discrepant latini. - - Non tanget: οὐκ ἀγγίζει non tan-
 git, tempore praesenti.* Sonantem ore Gallicano, Monten-
 sem Iansenistarum comparans editionem, cuius Auctores
 faciunt Isaacum Ludouicum le MAITRE, & Petrum Tho-
 mam du ROSSE, certoque modo Antonium ARNALDVM, paul-
 lo post medium seculi superioris tantas in coetu Roma-
 nensium turbas uel dantem uel expertam; nihil noui depre-
 hendas, quin iam Erasmus indicarit. Praeterea in ueteri,
 non omni tamen a parte beata, uersione SYRA, pariter no-
 tabilem a fonte graeco deflexionem non deprehendimus;
 & ua-

& uariantes N. T. Syri lectiones GVTBIRIANAE ad locum nostrum afferuntur nullae. Quum igitur primum sit grammatici, praecipiente FABIO, officium, emendate legere; inoffenso pede nos, in lectione Iohannea, iam progredimur.

§. VII.

Neque difficile fuerit, genuinam dare & attendere uerborum Textus, singulorum atque combinatorum, significationem: dummodo usum, stilumque Iohanneum, pro emphasi dictionis eruenda, irretortis oculis respectauerimus. Habet complura in dicendo IOHANNES cum aliis communia, non pauca sibi uindicat propria: de quibus, Sal. GLASSIVS, philolog. S. lib. 1. tract. 4. Sect. 3. p. 240. & doctissimus V. D. apud Hamburgenses Minister, Hartvv. BAMBAMVS, in apparatu sacro entymematicoexegetico P. II. p. 316. & p. 598. sq. omnino legendus. Nos in rem praesentem uertamus necessaria, & in analysi grammatica iam occupari, meminerimus. FRATREM peccantem nominat Appstolus hominem, qui Christianam euangelii doctrinam amplectitur & proficitur; a lapsibus tamen non est immunis, sed nunc in lenioribus, nunc in grauioribus sese delictis haerere, uel ipse dolens agnoscit, uel ab aliis deprehenditur: quandoquidem ea est Christianorum dignitas, ut unum DEVM agnoscant patrem, unam sciant ueram ecclesiam matrem, fratrumque spiritualium nomine sese inuicem saluent. Nihil indiget probatione, quod frequentius inuicem fratres se olim appellarunt Christiani, quum nondum exstarent fratres monachi: crebram istam compellationem in homiliis ueterum, AVGVSTINI, CHRYSOSTOMI, ac aliorum, ubiuis offendimus. Temporum uero iniuria, accedente falsorum fratrum turpitudine; factum nouimus, ut rarius sese fratres nominare coeperint. Hoc interim Apostolici aevi, stili, animi, indolem refert, quod fratres uocat Apostolus, tam ex DEO na-

ros & ipso actu regenitos, quam Priuatiue irrogenitos ac in deterius ruentes aut deuiantes.

§. VIII.

Quod si fratrem quis peccare videat, cauto ac iudicio fore opus, commonemur. VIDERE, physico proprioque oculorum usu, peccantem possumus: quando quidem, ubi fructus uerae poenitentiae ac fidei proferuntur, uidemus bona fratrum opera, Matth. 5. 16. rursus, metaphorice uidemus peccantem, ut ex analysi rhetorica hoc anticipando subiungamus, ubi debitum formamus de aliorum actionibus iudicium. Habet enim hoc moralis Christianorum Semiotica, ut nobis adiumento sit in probandis aliis aequae, ac nobismet ipsis. Galat. 6. 1. Philipp. 3. 2. Hoc altioris est indaginis, uidere ac discernere, ubinam in fratre peccatum animaduertamus uel non ad mortem, uel ad mortem. Est *ἀμαρτία*, ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἀποτυχία. aberratio a bono, ut quis scopum rite non tangat; & *ἀμαρτεῖν*, ἀποτυχεῖν. ap. SVIDAM. Ab Apostolo nostro, uocatur *ἀνομία* iniquitas, legis transgressio, a scopo legis aberratio: 1. Iohan. 3. 4. Sunt haec uulgaria, non tamen minus necessaria. Ceterum IOHANNES crebro *mosaizat*, & nunc hebraica phrasi nominat *ἀμαρτάνοντα ἀμαρτίαν*, h. e. *peccantem peccatum*; ut Nomen Coniugatum Verbi sui significationem intendat, & obiectum actionis prauae innuat, praesertim ubi de peccante ad mortem ipsi Sermo incidit.

§. VIII.

Ab *ἀμαρτία* denominamus *ἀμαρτάνοντα*. a peccato, tamquam a Forma denominante, peccantem siue peccatorem. Vtui erit in subsequentibus, si obseruatis, quisnam ueniat *ἀμαρτάνοντος* nomine, stilo Iohanneo. Edisserat nobis SVIDAS, hic uerbis: *ἀμαρτωλοί· εἰ παρανομία συζήν προαιρούμενοι*
καὶ

καὶ βίον διεφθαρμένον ἀσπαζόμενοι. Sensus est: recte Peccatorem, si quis nimirum attendat ad παρέμφασιν uocabuli, usumque biblicum, appellari eum posse, qui secum decreuerit, non sine legis diuinæ transgressione uitam suam dēgere, quīue non nisi corruptos fēctetur mores. Ipsas euoluentibus sacras litteras, duo hominum genera occurrunt, qui Peccatorum cognomine denotandi ueniunt: alterum est eorum, qui se peccatores facile maximos, uera animorum demissione praediti, sponte confitentur, atque existimant, quemadmodum Petrus, conclusa piscium insigni multitudine, ad genua DOMINI prouolutus: exi a me, inquit, quia homo peccator sum, Luc. 5. 8. Alterum uero illorum, qui pari censu haberi debent cum publicanis ac peccatoribus, qui, peccatores eximii, saepius iunctim denominantur, Luc. 15. 1. et al. Vtramuis uocabuli notionem IOHANNES spectauit, nominans alios peccantes non ad mortem, alios ad mortem peccantes: ubi de gradibus peccatorum, esse sermonem, facillime intelligitur. Peccatum πρὸς θάνατον, intelligere rectius non possumus, quam usum praepositionis πρὸς, ex Scripturis diiudicando. Docent Lexicographi, uarium esse huius Praepositionis usum & significatum, propius ad nos pertinet, quod graeci dicunt, πρὸς ἀκριβειαν *diligenter*, πρὸς ἀφθονίαν, *abunde*, πρὸς βραχύ *paullisper*, πρὸς ὀργήν *iracunde*, πρὸς καιρὸν *tempestiue* K. T. E. Iam, quid planius, quam ἀδελφὸν ἀμαρτάνοντα ἀμαρτίαν πρὸς θάνατον, dicere eum, qui peccatum perpetrat, quod uocamus, MORTALE siue mortiferum, quīue peccat mortifere siue LETALITER? Non repugnat usus Graecorum; qui si non esset, sufficeret, remque omnem conficeret usus biblicus, isque Iohanneus. Sic enim loquitur IESVS: αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον. Infirmitas haec non est AD MORTEM, Iohann. XI. 4. h. e. morbus iste non est letifer, Lazarus non ita aegrotat letaliter, ut leto detur, ut a me

in uitam non sit reuocandus. Sic, in uersione Alexandrina, de Hiskia rege legitur: *εμαλακίσθη ἐξ ἐκίας ἕως θανάτου* Ies. 38. 1. **לֵה חִקְיָהוּ לָמוֹת** corripiebatur Hiskias letali morbo. Potuisset reddi: *πρὸς θάνατον*. Quemadmodum Syrus, in textu nostro, v. 17. reddit: estque peccatum **וְיָדַעְתָּ כִּי לֹא מוֹתֵךְ** quod ipsum non est ad mortem; qui v. 16. uocarat peccatum **וְיָדַעְתָּ כִּי לֹא מוֹתֵךְ** quod non reum facit mortis, non obligat. Actu secundo ad mortem.

§. X.

Reliqua Textus nostri uocabula passim sunt obuia, paucis iam examinanda. Iubentur Christiani, alter pro altero, pro peccatore peccator, apud DEVM, qui solus peccata *αὐτοκράτορικῶς* remittere potest, instare atque deprecari. *petet*, & *dabit ei uitam*: vers. 16. Verbum *αἰτεῖν*, imperat piis, ut orando numquam defatigentur, ut fidem sapienter loquacem hautquaquam delassari sinant: Luc. 18. 1. 1. Thess. 5. 17. Coloss. 4. 2. Petendum, quaerendum, pulsandum: Matth. 7. 7. Malus miles, qui imperatorem gemens sequitur; non malus Christianus, qui uel gemens CHRISTVM sequitur, aut tristissimus Patrem orat: Iacob. 5. 12. Vbi plus iusto sibi quis dari postulat, aut sumit; solemus, ex Mathematicorum scholis deprompta formula, ingeminare: *μέγα λίαν αἰτήμα*. Magna sunt postulata, quando sanctissimum DEVM poscimus ueniam delictorum, quando, pro exosis DEO peccatoribus, in nomine saluatoris nostri preces fundimus. Has audit benignissimum numen; modo rite concipiantur. Quodsi quis oret pro peccante non ad mortem, *dabit ei uitam*: v. 16. VITAM naturae, gratiae, & gloriae, amittit peccator: Stipendia enim peccati, mors, Roman. 6. 23. Si quis orator fiat exorator, iram DEI auertit; gratiae spiritum homini recuperat, qui eum denuo animet; interdum *μακροχρό-*

ἀποχρόνιον efficit, qui cum auctore uitae in gratiam redierat,
 mortis filium h. e. reum; denique ad uitae aeternae gaudia
 uiam peccatori sternit. *Dabit* ei uitam. Quis dabit? DEVS
 dabit; ut habet Iansenistarum gallicana uersio. Non male,
 quoad rem; tametsi phrasis Iohannea paullo commodius est
 capienda & interpretanda. Nouimus canonem: Actiua
 Verba Finita, absolute sine Nominatiuo posita, impersonali-
 ter exponenda ueniunt; uti Genes. 48. 1. 2. Samuel. 16. 32.
 1. Samuel. 23. 1. Vid. DANZ. interpr. §. cxi. Vnde feliciter
 intelligere est, quod exstat Luc. XVI. 9. *ut, quum, defece-*
ritis, recipiant uos in aeterna tabernacula, h. e. ut, fide
 uera eleemosynarum erogationibus aliisque bene factis de-
 monstrata, aeternum saluemini. Plane, si quis orarit pro
 fratre ad mortem non peccante, dabit ei uitam, h. e. uita
 eidem dabitur; a DEO tane, qui potest perdere & liberare,
 dicente Apostolo, Iacob. 4. 12. Vt necessum non sit, super-
 stitiosum, licet uetustum, errare errorem, quo sibi quidam
 persuaferant, malos in uniuersum homines tempore iudicii
 a maxima DEI misericordia condonatum iri precibus sancto-
 rum; quem AVGVSTINVS grauiter arguit libr. XXI. de C. D.
 cap. 18. De reliquo planum est, pium sibi met ipsi, pro aliis
 deprecatores cauere, ne fraudibus ac tentationibus Satani-
 cis succumbat; Id quod IOHANNES uers. 18. edixit. Nimi-
 rum diabolus, ὁ πονηρός, & ipse pessimus est, posteaquam
 a DEO defecit; & hoc ipsi opus, hic labor est: ut hominibus
 noceat, ex bonis malos, ex malis pessimos efficiat, incau-
 rosque secum in exitium pertrahat ac in aeternae calamita-
 ris barathrum det praecipites. Quam ob causam norunt
 Regeneriti, sibi uigilandum, orandum, recte agendum, in
 luce ambulandum esse, ut potentissimo aduersario fortiter
 resistant. 1. Petr. 5. 8. 9.

§. XI.

Vnum forte superest, hoc loco minime praetereundum; quid sibi uelit Apostolus his uerbis: *Omnis, qui natus est ex DEO, non peccat, vers 18.* Scilicet *demonstrandi uis apud IOHANNEM saepe acuitur loquendi genere uniuersali, uoce nāc expresso.* Quem canonem repetit BAMBAMVS, *loc. cit. pag. 604.* Tunc uero, uti Sebastianus SCHMIDIUS super hunc locum nostrum commentatur, *stilus Scripturae hic est, ut de fidelibus non soleat dicere; quod PECCENT, quod peccatum faciant, nisi quando ex proposito, malitiose, contra conscientiam, et ita peccant, ut peccato inhabitanti dominium permittant; ita 1. Ioh. 3. 6 qui in Christo manet, non peccat ipse, scilicet uolens, licet peccatum peccet et malum faciat in inuito et nolente.* Sed pergitur ad alia.

§. XII.

Rhetoricam Textus nostri analysin si attendamus, Apostolum statim animaduertimus, non posthabita stili DEO digni Simplicitate, dignitatem atque elegantiam in dicendo peculiarem ostendere, ad argumentum praefens ualde attemperatam. Paedeutici Generis esse pericopen nostram, Textus sat clare loquitur. Docet enim Apostolus, quid factu sit opus, si de fratrum peccatis cogitemus? Serio rem tantam uult agi, ne perperam eos tractemus, qui semetipsi eunt perditum; neue deprecando illis desimus, qui precibus nostris iuuari, atque a periculo ingenti liberari possunt ac debent. Sanctus in hoc diuino scriptore regnat affectus, quando amore fraterno totus flagrat, zelo feruidissimo salutem a fide & sanctitate aberrantium procurat, ad commiserationem pios erga quemlibet peccantium fratrum concitat, ut ne minora negligamus delicta, quum pronus sit ex peccato Veniali in Mortale lapsus, & fere ab inferiore peccati Mortalis Gradu ad superiorem miseri mortales tendant. Antequam omnia indefessum precandi studium urget atque commendat,

mendat, oratione luminibus suis neuriquam destituta. Sub initium, fratres appellat, ut fratres minime negligant, Ipsum paraeneticum sermonem pluribus animat enthymematibus: dari peccantes uarios; urgeri alios quotidianae incurfationis, quae TERTULLIANVS nominat, delictis; alios non sine proteruia ac peruicaciâ mentis sceleratos esse; magnam esse uim precum; uitam fidelium & electorum esse praeoptandam; ab omni mortis genere quouis studio esse cauendum; nisi quis ex deo se natum semper reputet, grauissimis implici- rum iri flagitiis; diabolo seductori posse ac debere fortiter resisti. Haec, atque similia, animo ac sermone complexus noster, *peccatum ad mortem*, vers. 16. nominat letaliter peccati labe infectum; Metonymice procul dubio, gra- uiter & eleganter, quemadmodum apud externos quoque scriptores, atque in uita, sic fert fert usus, ut scelus dicatur pro admodum scelerato. Rursus, insensibilis humani geue- ris & ecclesiae hostis, per synecdorhen Generis, ὁ πονηρὸς audit. praeterea, non nisi per μέωτι ait: pro peccato ad mortem *non dico ut roget quis*, vers. 16. hoc est, frustra foret, quisquis ea cum animi fiducia pro salute prae fracti peccatoris deprecaretur, qua quidem aequum, piumque ac iustum est, orare pro credentibus, ex humana fragilitate in peccatum prolapsis. Nolumus autem plura conquirere, pro commendanda IOHANNIS dictione. Magnitudinem rerum ac sententiarum, uocabula selecta & emphatica, uim argumen- torum, orationis lumina, breuitatem admirandam, genus dicendi aphoristicum, & si quae sunt aliae diuini scriptoris dotes, nemo attentior paulo lector non aestimabit. Atqui haec fere sunt, quae ex rhetorum praeceptis, in scriptura- rum scrutinio, usui nobis sunt, atque in primis commen- dantur.

§. XIII.

Logicum uocant Scripturae scrutinium, ubi ad Termi- nos

nos simplices, ad propositiones siue enunciationes, ad nexum denique propositionum aliquem syllogisticum, respicimus. Recolenda uero sunt animo complura ex supra commemoratis, ut in longum nimis sermo noster ne excrescat; & palam erit, in talibus non esse nihil, quod IOANNES meditando, ac breuiter edifferendum, nobis proponat. Multitudine Notionum, quas legentium animis IOHANNES obicit, intuentibus nobis, minime mirum est, & dicendorum copiam, & de sermonis compendio circumspectionem, occurrere. Nominat Apostolus christianorum *φιλαδέφειαν*, peccatum, peccantem, peccatum mortale siue mortiferum, peccatum non letale, preces, uitam spiritualem ac aeternalem, mortem peccati fructum ac praemium, *Regenerationem*, peccatum proaereticum aut non proaereticum, prudentiam sanctorum, *Satanam tentatorem* & aggressorem, potentiam *Satanae* limitatam. Quae omnia, & plura fortassis, cogitandi amplissimam exhibent materiem; & magnam complectuntur partem sanctae *Terminologiae*, quo quidem titulo accuratiorem, scholisque conuenientem, Theologiam nonnulli per contemptum atque conuicium insignire consueuerunt. Sed talia non difficulter assequitur, qui Locos de peccato generatim, ac speciatim de peccato Veniali ac Letali, de uariis peccati gradibus & Adiunctis, ac similes, una cum doctrina de officiis hominis christiani, rectius perceperit.

§. XIII.

Deinceps, non minor est foecunditas *Enunciationum*, quam erat Terminorum, in IOHANNE, quando ait: peccata debito modo sunt dignoscenda; quilibet homo christianus peccat; peccata uel consequuntur ueniam, uel minus; oratio ac deprecatio, pro nobis aliisque, decet christianos; piaec preces certam habent exauditionem; temere orantes DEVS non audit; mortem, in quantum est peccati stipendium,

dium, merito expauescimus; Regenitus, qua talis, malitiose & contra conscientiam non peccat; datur prolapsio e statu Gratiae in Statum irae; possibilis est in bono perseuerantia; diabolus neminem Absolute loquendo cogere potest, ut sit malus. Ex quibus, ac similibus, enunciatis, non unum IOHANNES *rationium* suppeditat formandum. Praecipuum erat hoc: Q. orat non secundum uoluntatem DEI, is temere ac frustra preces concipit; Ergo qui orat pro peccatore incorrigibili, quo quidem modo pro reliquis orare fratribus tenemur, temere ac frustra preces concipit. Rursus: Si fas piumque est, deprecari pro omni fratre non ad mortem peccante, sequitur, ut Christianos non possim aut debeam, ad preces, citra ullum temperamentum & cum fiducia liberiore fundendas, pro malitiose ac pertinaciter sceleratis, cohortari atque excitare. Vim atque nexum istarum rationum post paullo uidebimus; nunc enim, breuem dedisse Textus analysin ex Hermenticae sacrae praeceptis, suffecerit.

§. XV.

Duas cum maxime quaestiones examinandas superesse nobis, inficias ire nolumus: alteram, de peccati ad mortem natura ac constitutione; alteram, de precibus pro peccato ad mortem, concretive spectato, non interponendis. Si quis autem alius, certe hic Scripturae locus exercere interpretes uti suevit, sic potuit. DE PECCATO AD MORTEM prius ualde discretas aliorum sententias repetemus, quam afferamus nostram, eamque nobis cum paucioribus communem. Laboris fecere compendium critici in unum Biblicorum annotatorum Corpus redacti, & in synopsi criticorum scripturae interpretum Matthaeus POLVS, Londinensis. *Venialia delicta*, siue quibus non uiuitur, quotidiana precatione delentur: remitte nobis debita nostra; ceterum *atrocia flagitia* non sanantur eodem modo. BEDA putat, omnino pecca-

C

peccatum aliquod esse, cui non sit petenda uenia, eo quod frustra peteretur, uidelicet sequutus AVGVSTINVM de sermone DOMINI habito in monte. Quod annotat ERASMVS. Dubitanter ISIDORVS CLARIVS adscribit: Hoc est solum *peccatum ad mortem*, ubi quis ita obstinato aut desperato est animo, ut nullam cogitet poenitentiam: quo morbo & Iudas quum laboraret, aeternae est traditus morti. Sunt, qui existiment, in hoc numero peccantium ad mortem eos etiam esse, qui iniuriarum sunt memores. Erasmo applaudit ZEGERVVS. Non sine dubitatione DRVSIVS: peccatum ad mortem, id est, Mortale. Ad mortem dici eos delinquere, Hugo GROTIVS arbitratur, qui, quum peccauerint, moniti peccare pergunt, aut certe disciplinae, quae in ecclesia constituta est, subiicere se nolunt. Ex CALVINO, BEZA, GOMARO, pluribus aliis, POLVS collegit sequentia: *peccatum ad mortem*, non est partialis lapsus, nec praecepti unius transgressio, sed apostasia uniuersalis, siue defectio a DEO, uel a fide, quam semel professi sunt, qua penitus a DEO se alienant; qua quis Euangelii ueritatem agnitam oppugnat, & directe se opponit DEO & Christo, sciens & uolens, destinata malitia, ex odio CHRISTI: quod & *peccatum in Spiritum Sanctum* dicitur, cuius exemplum habemus in illis, de quibus agitur Matth. XII. Act. VII. & Hebr. VI. Hoc autem peccatum esse ad mortem dicitur, quia mortem affert non solum iure, sed etiam facto, & quidem per se ac semper & in omnibus; sicut mortiferum dicimus morbum aut uenum, unde non sit spes conualescendi, quum & alii morbi & uenena homini mortem afferre possint, & saepe afferant.

§. XVI.

Superfedere possumus labore non prorsus inutuli Scrip-
tionis, atque diuersarum de peccato ad mortem opinio-
num potius, quam certi quid enunciantium sententiarum
collectio-

collectionis: eo, quod nemo temere dubitat, δυσνόητον esse ac intellectu difficillimum, in quo uersamur, locum Iohanneum. Equis nescit, in obscurioribus, quae uel sunt uel putamus, Scripturae dictis, tot fere dari interpretum sententias, quot sunt capita; nullo sane Scripturarum perspicuitatis, ac certitudinis exegeticae, periculo aut praeiudicio? Euoluamus ueterum ecclesiae Scriptorum monumenta, & in exegesi dicti nostri Iohannei antiquorum doctorum inquiramus: quum & hoc sit certum, atque exploratum, uexatam iam olim fuisse *περὶ ἁμαρτίας πρὸς θάνατον* disquisitionem; ut ad nostrorum pariter doctorum, & nostram, interpretationem deueniamus. Exstantiorum ergo ueteris ecclesiae scriptorum, tamen non ita multorum, placita abunde commonstrabunt, quod, in Iohanne exponendo, alii nihil, alii modicum, alii aliud egerint ac uiderint. Sub finem Seculi Christiani secundi floruit, quo uixdum e graecis CHRISTO nomen dantibus eruditorem elegantiorum habemus, CLEMENS Alexandrinus. Eius uero, ex libr. Stromat. 2. pag. 389. haec decerpenda: φαίνεται δὲ καὶ ἰωάννης, ἐν τῇ μείζονι ἐπιστολῇ, τὰς διαφορὰς τῶν ἁμαρτιῶν ἐκδιδάσκων ἐν τέτοις. εἴαν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, αἰτήτω καὶ δώσει αὐτῷ ζωὴν. τοῖς ἁμαρτάνουσι μὴ πρὸς θάνατον, εἶπερ. ἔστι γὰρ ἁμαρτία πρὸς θάνατον. οὐ περὶ ἐκείνης λέγω, ἵνα ἐρωτήσῃ τις. πᾶσα ἀδικία, ἁμαρτία ἐστὶ. καὶ ἔστιν ἁμαρτία μὴ πρὸς θάνατον. Vides, nihil ultra nos edocere CLEMENTEM, repetitis fere omnibus Textus nostri uerbis, quam, esse magnam peccatorum diuersitatem, aliaque aliis delicta esse grauiora: id quod longe uerissimum.

§. XVII.

TERTULLIANI, doctissimi Afri, sed in Montanisticas opiniones tandem prolapsi, in Clementina tempora aetas incidit: cuius audire suffragium, non erit de superuacuo. Ad-

scripsit de pudicitia libello, cap. 2. sequentia: *Sed & IOHANNES docebit, si quis scit, fratrem suum delinquere delictum non ad mortem, postulabit, & dabitur uita ei; qui non ad mortem deliquit, hoc erit REMISSIBILE; Est delictum ad mortem, non pro illo dico ut quis postulet, hoc erit IRREMISSIBILE.* Quod idem repetit, capite XVIII. Iam in TERTULLIANI mentem inquirendum! Videlicet, delicta sunt uiro facundissimo alia Remissibilia, alia Irremissibilia: alia castigationem merentur, alia damnationem. deinde, Poenitentiae quoque ratio discriminatur: alia erit quae ueniam consequi possit, in delicto scilicet Remissibili; alia, quae consequi nullo modo possit, in delicto scilicet Irremissibili. Tertio, licet sint quaedam peccata irremissibilia per hominem, sunt tamen remissibilia per DEVM, apud quem agenda poenitentia cum spe ueniae. Talia fere obseruat Carolus MOREAV, in omniloquio Tertulliani. Respectum praecipue habuit TERTULLIANVS ad ecclesiasticae disciplinae rigorem, de poenitentia interim ea commentatus, quae in Nouatianismum denique, ac Stengerismum desierunt. V. D. Ioh. MVSÆI ausführlicher Bericht von der Buß / praefat. Ceterum nihil repugnabimus, si quis peccatum ad mortem dicat irremissibile, nunc simpliciter, nunc secundum quid; de quo deinceps.

§. XVIII.

Progredimur ad nobilissimam in ecclesia latina scriptorum bigam: quorum alter in scripturarum interpretatione praecipuus est, alter in decidendis quaestionibus feliciter & ingeniose uersatus. Proin AVGVSTINVS de corrept. & grat. cap. XII. hæc affert: *ego autem dico, id esse peccatum, fidem quae per dilectionem operatur deferere usque ad mortem.* Idem, libr. 1. de sermone Dom. in monte, cap. XXII. *peccatum ergo fratris ad mortem, inquit, puto esse, quum post*

post agnitionem DEI per gratiam D. N. I. C. quisque oppugnat fraternitatem, & aduersus istam gratiam, qua reconciliatus est DEO, INIDENTIAE facibus agitur; peccatum autem non ad mortem est, si quisquam non amorem per odium a fratre alienauerit, sed officia fraternitati debita, per aliquam infirmitatem animi non exhibuerit. Denique, libr. 1. retract. cap. 19. addit: Quoniam de quocumque pessimo in hac uita constituto non est utique desperandum, nec pro illo imprudenter oratur, de quo non desperatur. Putabatur itaque AVGVSTINO, peccatum ad mortem, uel defectio a uera Fide finalis, uel diabolica aduersus fratrem inuidia. Sed audiamus alium, pariter sub finem seculi quartum clarum. Sic ergo HIERONYMVS, libr. 2. aduersus Iovinianum, to. 2. Opp. p. m. 90 sunt peccata leuia, sunt grauiora. Aliud est decem millia talenta debere, aliud quadrantem. Et de otioso quidem uerbo & adulterio rei tenebimur; sed non est idem, suffundi & torqueri, erubescere & longo tempore cruciari. Putas, nostrum esse quod loquimur? Audi Apostolum IOHAN-NEM: Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabit ei uitam, peccanti non ad mortem; Qui uero peccauerit ad mortem, quis orabit pro eo? Cernis, quod si pro peccatis minoribus deprecemur, impetremus ueniam; si pro maioribus, difficilis impetratio sit: & inter peccata, & peccata, magnam esse distantiam. Vnde & de populo Israel, qui peccauerat peccatum ad mortem, dicitur ad Hieremiam: noli orare pro populo hoc, nec assumes pro eis deprecationem, & non obsistas mihi, quia non exaudiam te.

§. XVIII.

Non obiter ac perfunctorie rem considerauit ac edisseruit, HIERONYMVS; qui fere exhaustis, qualia penitus Textum introspectanti possunt occurrere. Qua de re properabimus

ad nostros, nostraeque sententiae uel propiores uel plane consentaneos. Nam, quod diligentissimus Io, Casp. SVICERVS, in thesauro, p. 214. *irremissibile peccatum, peccatum in spiritum sanctum, & peccatorum ad mortem*, pari passu ambulare finit, cum plerisque aliis; nondum omne hoc negotium conficit. Minus etiam dictum Iohanneum exhaurit, quod BASILIUS Can. XXXII. ad Amphiloichium, nominat *ἁμαρτίαν πρὸς θάνατον*, si congrua est BALSAMONIS enarratio, *πᾶν ἁμάρτημα ἐπάγει κεφαλικὴν τιμωρίαν, ἥτοι θάνατον, τῷ ἁμαρτάνοντι*. Hoc est, omne peccatum, quod *poenam irrogat capitalem*, seu quod mortem peccatori affert. Sed & OECUMENIVS cum pluribus facit, hisce annotatis: *πρὸς θάνατον αὕτη ἐστὶν ἁμαρτία μόνη, ἣ μὴ πρὸς μετάνοιαν ὀφθαλμοῦ, ἢ καὶ ἰούδας νοσήσας τῷ αἰωνίῳ ὑπέχθη θανάτῳ*. *illud tantum peccatum ad mortem est, quod non respicit poenitentiam, quo quum etiam Iudas laborauerit, sub aeternae mortis potestatem uenit*. Recentiori aeuo, infelicissimae ac nomine Christiano superbientis sectae philosophicae conditor, Faustus SOCINVS uidit aliquid in uerbis Apostoli, quando, tomo 1. biblioth. fratr. polonor. pag. 251. commentario in epist. Iohannis Apostoli primam, ita infit: *Dicimus igitur, Apostoli mentem hanc esse, ut moneat, si quis uiderit aliquem ex iis, qui iam CHRISTI ecclesiae aggregati fuerint, eiusque religioni ac doctrinae assensum praebuerint, in aliquo peccato manentem; [modo non ita in eo maneat, ut inde se liberare, illudque relinquere, nihil nec curet, nec cogitet, & modo peccatum, in quo manet, per se ipsum eiusmodi non sit, quod a DEO non remittatur, cuiusmodi CHRISTVS esse affirmavit blasphemiam in Sp. Sanctum] si a DEO petierit, ut istum a reatu peccati sui liberare uelit, impetrabit id, quod petit, & obtinebit, ut pro eo, quod mortem aeternam suo peccato est commertus, in eum statum restituatur, ut aeternam uitam sperare*

rare possit. Sed neque isto nitimur tubicine; obtinebimus a nostris consensionem.

§. XX.

Interea litem nulli intentabimus, si, neque Orthodoxos, in IOHANNE explicando, prorsus idem dixisse ac perspexisse reposuerit. Fatemur, *in nostra ecclesia plerosque omnes* dictum Apostoli, de peccato ad mortem, *accepisse de Peccato ac blasphemia in Spiritum Sanctum*; neque per peccatum in Sp. S. intellexisse, quod scriptor quidam nuper fecit, oeconomiae salutis contemptum & illuminationem non cum Habitu piaae affectionis sed cum peccandi licentia coniunctam, sed simul explicuisse doctrinam de peccato in Sp. S. uti istud, ex sede huius articuli, explicandum erat. Ut taceamus Ecclesiae doctores, supra nominatos, horumque similes, tuto nominauerimus, de peccato ad mortem loquutos, GERHARDVM, BROCHMANDVM, systematicos reliquos minime contemnendos: quorum sententiam amplectuntur W. FRANZIVS de interpretat. S. Script. oraculo VII, ERASMUS SCHMIDIVS notis ad 1. Iohann. 5. Paulus EGARDVS in Christenthum S. Iohannis, p. 138. Qui omnes, IOHANNEM de peccato in Sp. S. loqui, censent. Omissa de pluribus nominibus sollicitudine, solum excitabimus LVTHERVVM nostrum, qui to. Ienens. quinto p. 449. sermone de peccato in Spir. Sanctum A. 1529. haec dixit saluberrima: Das ist auch fürnemlich die Sünde zum Tode / da man nicht für bitten soll / davon Johannes 1. Iohann. 5. sagt / denn die es noch aus Unwissenheit thun / für die kan und soll man bitten / wie S. Stephanus, und Christus selbst für seine Verfolger bate / aber für Judam bate Er nicht 2c. 2c.

§. XXI.

Obseruemus diuinum LVTHERVVM, repurgatorem sacrorum ut fortissimam sic felicissimum; qui ita de peccato in Sp.

Sp. S. PRAECIPVE accipit Apostoli effatum, ut alia omnia grandia delicta hominum Christianorum minime excluderet. Hinc adeo factum credimus, ut non defuerint ex nostris bonae norae theologi, uirique docti, qui arbitrarentur, dictum Iohanneum uel non de solo in Spir. Sanctum peccato, uel de aliis potius grauioribus delictis posse ac debere accipi. An locus 1. Ioh. 5. 16. agat de peccato in Spir. Sanctum? curiose inquit, magnus olim Giessensium doctor, Iustus FEURBORNIVS elaboratissima de peccato in Sp. S. dissertatio-
ne, cap. 3. ubi, allatis utrimque affirmantium ac negantium rationibus, grauius sic concludit: Ego neque contra as-
firmantes, neque contra negantes morose disputandum; sed potius indubiam Spiritus Sancti sententiam pie inue-
stigandam ulterius, censeo. Siue igitur quis uelit, aut omnino nolit, dictum 1. Iohann. 5. exponere de blasphemia
Spiritus; siue malit id interpretari de alio flagitio atrocissi-
mo, propter quod peccator a communione precum & Sa-
cramentorum sit tantisper excludendus, donec poeniten-
tiam agat, & ab ecclesia reconciliata recipiatur; me non
habeat sibi atrociter rebellantem, sed tantum Christiana
modestia interueniente ueritatem diuinam plenius inda-
gantem. Hoc sane nos Catone contenti sumus; monitum
uero sapientissimum, de ulterius enucleando IOHANNIS dicto
nostrum faciamus. Eloquamur, quod inuestigare potuimus,
hisce BYDDEANIS: ad effatum IOHANNIS quod attinet,
solet quidem illud itidem de peccato in Spir. S. intelligi; sed
nihil obstat, quo minus & de aliis peccatis grauioribus ac-
cipiatur; immo, ita accipiendum, sermonis nexus, & op-
positio ad peccata infirmitatis credentium, haut obscure
suadet. Vid. theol. dogmat lib. 3. cap. 2. p. 615. Gemina
affert SPENERVS, in der Erklärung der ersten Epistel Johan-
nis / ubi post alia, quae attulerat, ratiocinia, ita pergit &
concludit: Daher die sonderbahre Meynung eines neuern
Christi

Christlichen Theologi, am einfältigsten und eigentlichsten sich zu dem Text schicken mag / daß verstanden werde die Sünde zum Tode / wie das Wort selbs mit sich bringt / eine solche Sünde / dardurch der Mensch so bald in den Seelen- oder geistlichen Tod verfället; welcherlen alle frevele Bosheit-Sünden sind. Scilicet accuratissimo Scripturarum perscrutatori, Sebastiano SCHMIDIO *peccatum ad mortem* est peccatum regnans per malitiosum consensum, quod ad mortem & condemnationem a DEO impuratur. Quam rotundam descriptionem affert Petrus Sigismundus PAPENIUS, doctissimus V. D. M. Berolinensis in Lexico onomatophraseologico N. T. pag. 836. Addunt iam dictis aliquod pondus, quod Io. BRENTIUS, utilissimus Scripturae interpres, ipsum LUTHERVM nactus praeconem, in Lucae XII. homil. cv. scite exposuit hunc in modum: *Sunt quaedam hominum uitia, quae, etsi coram DEO peccata sunt, propterea tamen homines non sunt e communione ecclesiae & publicorum precum atque Sacramentorum eiiciendi. Cuius generis peccata sunt, senum morositas, praeceps quorundam ira: de quibus Paulus ait, debemus nos, qui potentes sumus, infirmitates impotentium portare. Et haec hominum uitia uocat IOHANNES PECCATA NON AD MORTEM, quod, etsi peccata sint, non tamen talia sunt, ut propter ipsa liceat hominem e communione orationis & Sacramentorum excludere, sed ferenda sunt & communi oratione abstergenda. Sunt alia uitia, quae manifeste merentur excommunicationem. De quibus Paulus ait: Si quis, quum frater appelletur, fuerit scortator, aut avarus, aut simulatorum cultor, aut conuiciator, aut ebriosus, aut rapax, cum eiusmodi ne cibum capiat. Et haec peccata uocat IOHANNES peccata AD MORTEM K. T. E.*

§. XXII.

Sat multa ex aliis, & forte plus iusto, diximus; iam breuiter

D

uices

titer & plane pronunciemus, licuerit, quid IOHANNES, nostro quidem iudicio, nomine PECCATI AD MORTEM insigniuerit. Itaque *nolumus hoc titulo insignire solum peccatum in Spiritum S.* Quoniam & alia dantur peccata LETALIA, quae ex maligno animi proposito, malitiose, contra conscientiam, & sic perpetrantur, ut peccato inhabitanti dominium concedatur; quia immo omnes, quotquot extra Statum Gratiae sunt positi, non nisi Mortaliter peccant, & nullum per se peccatum non est Mortiferum, ex Accidenti autem fit, ut peccata in poenitentibus & credentibus sint Venialia: Rom. 8. 1. Tir. 1. 15. Deinde, qui in Spiritum S. peccant, *pro fratribus agnoscere nolunt*; dicit autem IOHANNES, etiam in fratres peccatum ad mortem cadere interdum posse. Accedit, quod Apostolus diserte tradit, *posse nos uidere fratrem peccantem ad mortem*; iam uero non licet, nisi omniscio CHRISTO, sententiam de peccatore ferre, quod peccatum ad mortem commiserit. Vid. FEVVRBORNIVS l. c. p. 23. pro certo tamen affirmamus, peccatum in Spir. Sanctum esse peccatum ad mortem: quum sit summus peccatorum Actualium ac Mortalium gradus. Concedimus etiam, de peccato in Spir. Sanctum *inchoato* ferri a nobis posse iudicium; licet non de eodem *consummato* possimus statuere, quod uix de peccatore ante obitum supremaque funera praedicari fas est. Quam ob rem affirmare nulli dubitamus, eos, qui IOHANNEM de peccato in Spir. Sanctum uolunt praecepisse, uerba Apostoli bene, *ast nondum plene*, interpretari; quum latius pateant.

§. XXIII.

Peccat igitur frater, siue homo Christianam religionem professus, ad mortem, *qui peccat*, emphatice sumpto vocabulo peccandi, ut malit *uideri Christianus*, quam esse, de agenda autem poenitentia non cogitet, & *carnaliter securus* agat. Nolumus prouocare ad consensum HIERONYMI, LUTHERI, BRENTII, SCHMIDII, & aliorum, de quo supra! Fauet

stilus

stilus Iohanneus, totaque sermonis contextio, & uniuerſa
 fidei analogia: ex qua condiscimus, accedente etiam tristi
 frequenter experientia, fieri poſſe ac ſolere, ut quis ſit pu-
 tridum eccleſiae membrum, ſed & in ludo grauiffimorum
 delictorum demerſus haereat, adeoque Spiritum Sanctum
 excuſſerit, nec tamen malus dici aut haberi, quin potius
 fratris loco coli uelit.

§. XXIV.

Sed, quei ſit, ut Apoſtolus, pro peccato ad mortem,
 concretue ſpectato, nos orare nolit? Mire torſit iſta obiectione
 interpretes; ut, uel hanc ob cauſſam pedibus irent in ſen-
 tentiam, qua IOHANNES de peccato in Spir. Sanctum lo-
 quutus creditur, tanquam de peccato prorsus irremiſſibili,
 pro quo fruſtrane forent omnes deprecationes. Enim-
 uero certum habemus, apud IOHANNEM ſaepeius Abſolute
 quaeſciam dici, quae ſecundum quid intelligenda ueniunt,
 v. c. Ioh. 6. 32. Coll. 1. Cor. X. 3. Exod. XVI. 4. 1. Ioh. 2. 4.
 Coll. Coll. Luc. XII. 47. Iohann. XIII. 17. Praeterea, dudum
 eſt, quum obſeruarent noſtri: pleraque IOHANNEM ex ora-
 tione CHRISTI ultima in ſuas apiſtolas, primam praefertim,
 redegiffe, quo ualedictorium DOMINI ſermonem, atque
 προαγώνιον orationem, peculiariter nobis commendaret. Vid.
 GERHARDVS Harmon. Euangelist. cap. 180. pag. 1720. &
 BAMBAMVS apparat. enthymemat. in N. T. pag. 601. Quibus
 praeftruſtis, rectius prohibitio precum pro peccante ad
 mortem capitur quam facillime. Plane, CHRISTI Mediatoris
 interpellatio alia eſt Generalis, pro uniuerſo mundo, que-
 madmodum & pro totius mundi peccatis irato DEO fecit
 fatiſ; alia ſpecialis, qua pro omnibus uere credentibus, ca-
 riſque diſcipulis, nunc omnibus, nunc ſingulis, orauiffe
 legitur. Recte adeo ARETIVS, ſuper Iohann. XVII. *ſpeciales*
hae preces, inquit, *ad Apoſtolos ſolum pertinent; alias pro*
amicis, pro inimicis, pro hoſtibus, aliisque omnibus, orat

Filius DEI. Hinc Liberator noster, pro rebellibus etiam interpellaturus, describitur Ies. 53. 12. qui pro maxime facinorosis, ipsum gloriae DOMINVM gloriosissimum cruci suffragentibus, neque inaniter, patrem exorare uoluit, Luc. 23. 34. 47. 48. Quam antea, Ioh. 17. 9. diserte testatus fuisset: *NON pro mundo rogo, sed pro his, quos dedisti mihi, quia tui sunt.* Non, ac si pro omnibus aliquando preces conceptae, ut BEZA annotat, ad solos DEI Electos essent restringendae; sed, quoniam, uti diximus, non eo modo potuit orare pro Mundo, quo orauit pro fidelibus. Dicente igitur Apostolo: *non pro peccato ad mortem dico ut roget quis,* vers. 16. duo sunt nobis manifesta: orandum esse pro omnibus, uitam hanc degentibus; neque tamen, Respectiuo sensu, orandum pro peccantibus ad mortem. Nota uox PAVLI ante omnia Cohortantis, ut fiant deprecationes pro omnibus hominibus, quia omnes uult DEVS saluos fieri, & ad agnitionem ueritatis uenire; 1. Timoth. 2: 1. 4. Non ergo in uniuersum omnes, pro peccante ad mortem, preces possunt ab alio Apostolo illicite iudicari. Vicissim constat, dari homines, pro quibus nullo modo preces fundendae sunt; uel certe non nisi certo quodam modo interponi debent. Nihil opus est, orare nos *pro beatis coelitibus*, quibus nihil impetrare possunt preces nostrae, quum nulla re indigeant, summi boni perfectissima fruitione gaudeant, statuque perpetuae beatitatis amplius excidere nec possint nec uelint. Pro *damnatis* pariter non est orandum, quoniam nulla datur ex inferis redemptio, nulla post decretoriam sententiam semellatam, poenarum mitigatio. Neque orandum DEVS praecipit, pro quibuslibet *fato suo functis*; quoniam non sunt amplius ad ueritatis euangelicae agnitionem perducendi, non demum saluandi, sed uel in locum perennaturi supplicii sunt detrusi, uel in Paradisum coeleste ac in locum beatorum translati. Quin immo, nec integrum nobis est, alias pro Mortaliter, ac malicio-

litiose & *pertinaciter*, *peccantibus* interponere preces, quam
 ut uel confundantur ac puniantur, uel impediuntur, uel
 conuertantur. Vt enim DEVM poscimus talem peccatorum
 condonationem, qua omnem quoque temporalem afflictio-
 nem atque castigationem ab enormiter lapsis auerruncet; fas
 piumque non est. Hoc profecto nolle DEVM, quamuis Re-
 missio peccatorum importet ablationem reatus tam culpae
 quam poenae, ut grauissime delinquentes, peracta poeniten-
 tia, nihil deinceps sentiant sese peccasse; multis, grauibusque
 argumentis comprobauit W. FRANZIUS, disp. 4. in A. C. de.
 abusib. thesi 45. sqq. coll. Gen. 3: 16. Numeror. XII. 14.
 15. 2. Sam. XII. 10. 11. 14. Quo in primis pertinet, quod
 Ierem. VII. 16. legitur; ubi prophetam DEVS admonet, poe-
 naliū utique iudiciorum multitudine torrentis instar in-
 gruente, fieri iam non posse, ut nullas hominum nequissimi-
 dent poenas. Quapropter non dicit IOHANNES ut pro
 peccante ad mortem oremus aliter, quam fieri potest; aut
 oremus non aliter pro sceleratis ac impiis, quam quidem oran-
 dum est pro fratribus ad mortem non *peccantibus* cp. BVDD.
 theol. dogmat. lib. 4. c. 1. p. 661. & P. QVESNEL not. in 1. Ioh. 5.

§. XXV.

Habemus mentem ac sensum dicti Iohannei; de cuius
 usu, non parum multa utique adiicienda forent, si *exegema-
 ticam* potius, quam *exegeticam*, instituere tractationem coe-
 pisset. Complura sponte Iohannes suggerit porismata: 1.)
 Tota pericope condocet, nihil perspicuitati sacrarum littera-
 rum decedere, quanquam non unus exstet locus obscurior ac
 difficilior. Adhibitis mediis Hermeneuticis, uel omnis ces-
 sat difficultas, uel ex minus etiam cognitae ea possunt elici,
 salua scripturae ac fidei analogia, quae nos sapientiores ac
 meliores reddere queant. 2.) Ex stilo Iohanneo, de ser-
 mone impeditiori tuto iudicamus. 3.) Vita in peccatis,
 mors est, & plusquam uiui hominis sepultura. 4.) Oratio,
 ingens

D. 3.

ingens filiorum DEI bonum, & spiritualis quaedam Respiratio. 5.) Non orare, & male orare, pari loco ponendum. 6.) Fraternalis amoris summum opus, pie pro Fratribus deprecari. 7.) Etiam in Ecclesia dari solent magni peccatores, qui non sunt de ecclesia 8.) Omne peccatum, in se nimis graue & horrendum. 9.) Sollicitos esse nos oportet de salute, nostra ac aliorum. 10.) Vtilissima Christianorum natio, quae flagitiosa non est, & pro peccantibus orat. 11.) Fieri non potest, ut quis sit Christianus sine debito precum studio. 12.) prudentiae Christianae pars est, Apostolicis monitoribus non esse asperum. 13.) In Statu Regenerationis & Gratiae non perstat, qui sibi a peccatis grauioribus temperare nescit, vers. 18. Quo pertinet istud Mosaicum. **לד השמר** Deuteron. 6. 12. al. 14.) Perseuerantiae fidelium, ex parte DEI nullum prorsus impedimentum. 15.) Frustra diabolicarum aggressionum uim accusat, qui Satánica opera malignus perpetrare sua sponte pergit. Plura iam superius vel tetigimus, uel attulimus, ubi enthymemata IOHANNIS rhetorica, enunciata uaria, & emphasin uerborum, indicatum iuimus. Heic subsistimus. Voto finiendum; ex RVPERTO, commentar. super IOHAN. XVII. sic interpolato: Efficax sit, O DOMINE IESV, in animis tuorum haec oratio, [haec Apostoli IOHANNIS cohortatio] ut uideant gloriam tuam post uitae huius miseras, ut tecum sint, & tu in eis, [ne ad mortem peccent] utque in tua dilectione & PATRIS tui uiuant, nullis neque sublimitatibus, neque profunditatibus, nullis seculorum seculis ab ea diuellendi.

Quin, suspiremus cum IVDA THADDAEO: *Ei, qui potens est, nos conseruare sine peccato, & constituere ante conspectum gloriae suae immaculatos, in exultatione, soli DEO Saluatori nostro per I. C. D. N. gloria & magnificentia, imperium & potestas, ante omne seculum, & nunc, & in omnia secula seculorum.*

A M E N.

NOBI.

NOBILISSIMO ET DOCTISSIMO

DN. KVNKELIO

RESPONDENTI

GAVDERE ET BENE REM GERERE

PRAESES.

Scite, opinior, atque commode HIERONYMVS, in Epist. ad Galat. Cap VI. necessarium inculcat dogma: *Dum in praesenti seculo sumus, siue orationibus, siue Consiliis posse nos coadiuuari; quum autem ante tribunal CHRISTI uenerimus, non Iob, non Daniel, nec Noë rogare posse pro quoquam, sed unumquemque portare onus suum.* Quid grauius dixisset, pro homine ad frugem reducendo? quid significantius, pro excitando quolibet, ut tempestiue de semet ipse cogitet, & caritatis aduersus alium quemlibet memor uiuat? Ita nobiscum esse comparatum cernimus, ut maxima pars uitae, dicente, SENECA, elabatur uel nihil agendo. Recte igitur agamus, & candide, quidquid uel nostrae salutis procurandae causa, uel pro adiuuandis aliis, temporis ac facultatis, per diuinæ Gratiae abundantiam, est super. Atque utinam id agerent, quotquot uel in alio uitae genere mortalitatis suae, subsequuturæ aeternitatis obliuiscuntur, uel in communi aliqua bonarum artium, dinarumque litterarum, mercatura ac officina degunt! Post mortem nihil peccatores perpetui carceris tenebricosa semel catena uinctos, uel inania iuuant uota, uel aliorum deprecationes; sed & in hac uita positis, sedulo est eo connitendum, ne letifero peccatorum atque scelerum coeno demersi, quin immo morte spirituali oppressi, aut nullam sperent opem, aut parcam nimis experiantur. Facis ergo minime imprudenter, AMICE honoratissime: qui IOHANNEM Apostolum auscultas monitorem, ut de peccato AD MORTEM decreto-

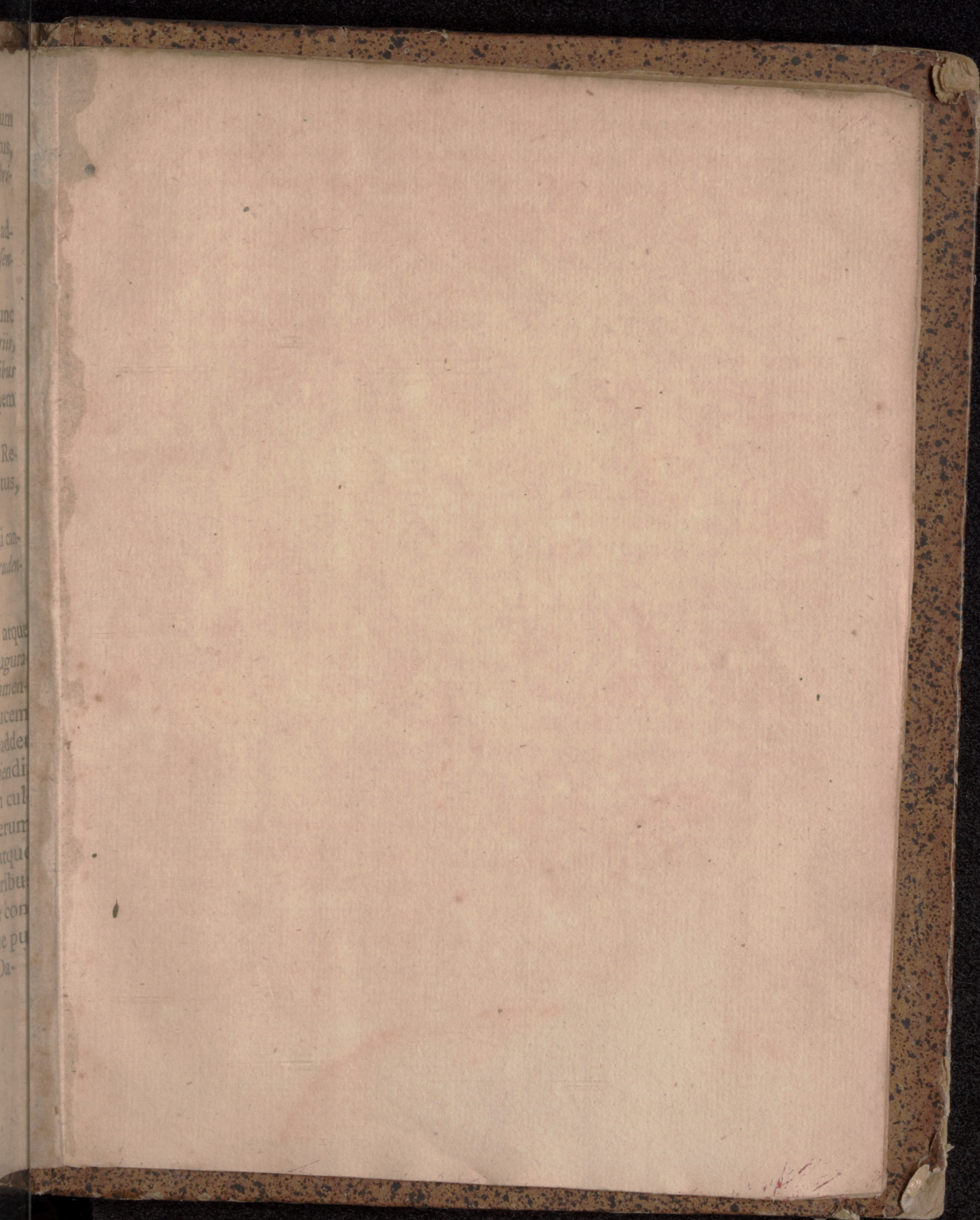
riam

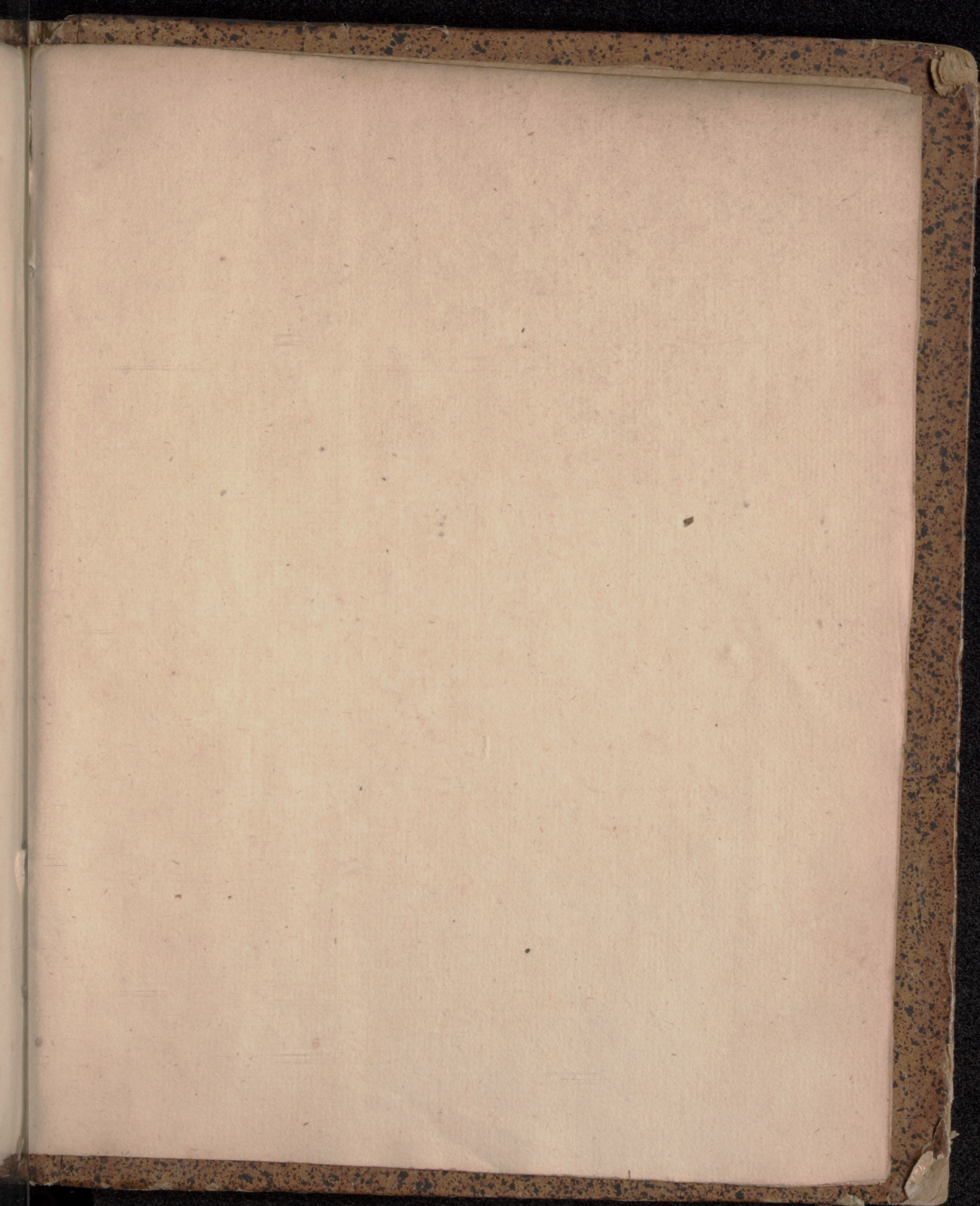
riam sanctissimi Spiritus sententiam rectius capias, TIBI-
que, & aliis, de pestifero sceleratorum hominum, qui
uiui leto dati sunt, contagio caueas. Collegisti olim in
illustri GEDANENSIVM Gymnasio copiosas doctrinae
gazas, quas in Lipsiensi, Ienensi, & compluribus adeo
in Academiis, locupletasti. Quae iam in nobis sit ui-
tae TVAE ratio, nec TIBI esse damno poterit, nec displi-
cere bonis. Maeste ista uirtute, maeste industria. Red-
de dignum PATRIAE ciuem. Redde MAECENATIBVS,
PARENTIBVS, TIBI ipsi, quod debes; debes autem
TE totum: debes CHRISTO seruitium, hominibus re-
cte factorum conscientiam, gaudium, opem, salutem.

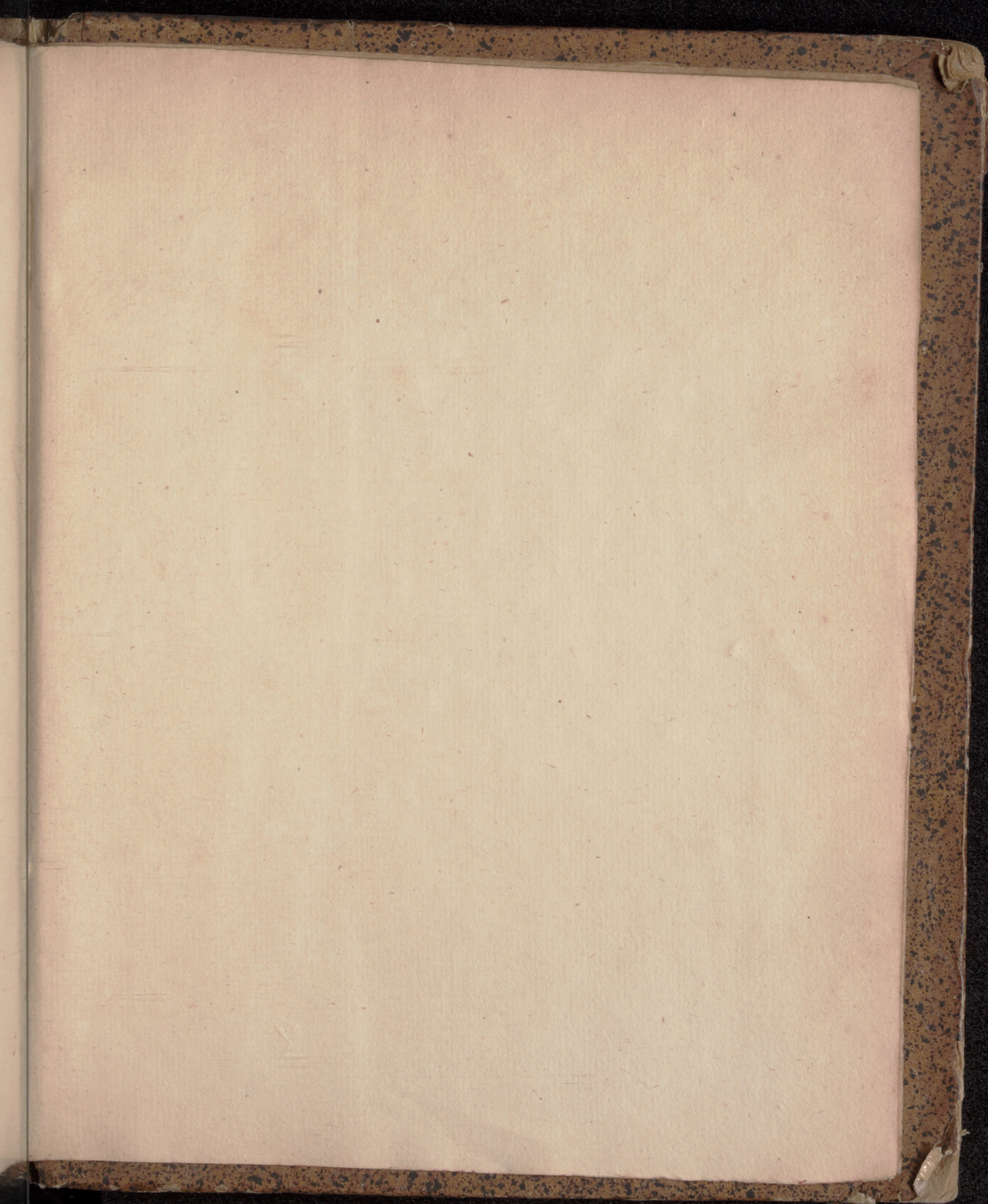
Sic TE diuinus regat SPIRITVS, doctrinae uerae mo-
risque emendati auctor! Sic TE seruet
ipsa SALVS!

Script. Altorphii, d. 14.
Martii, 1732.

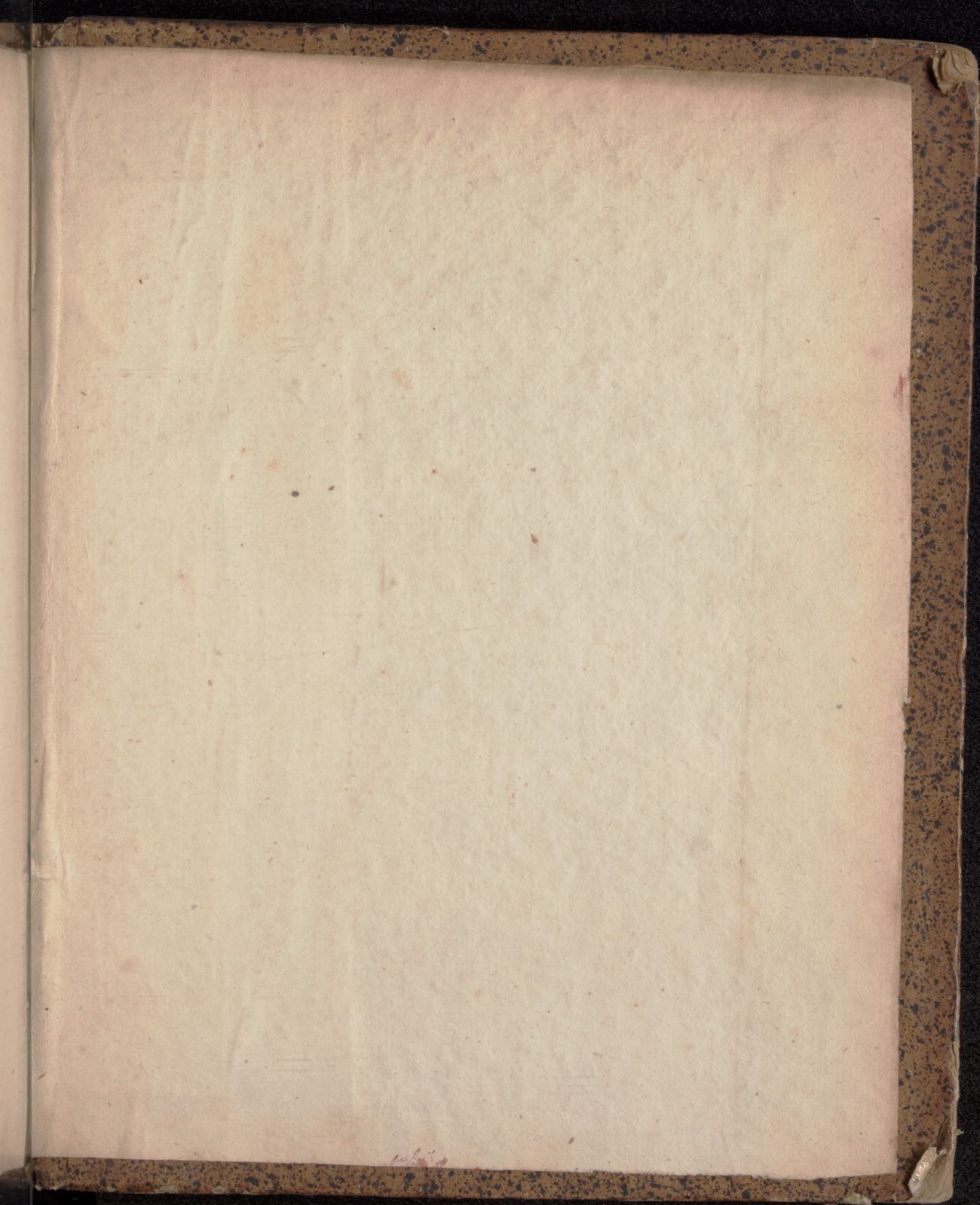

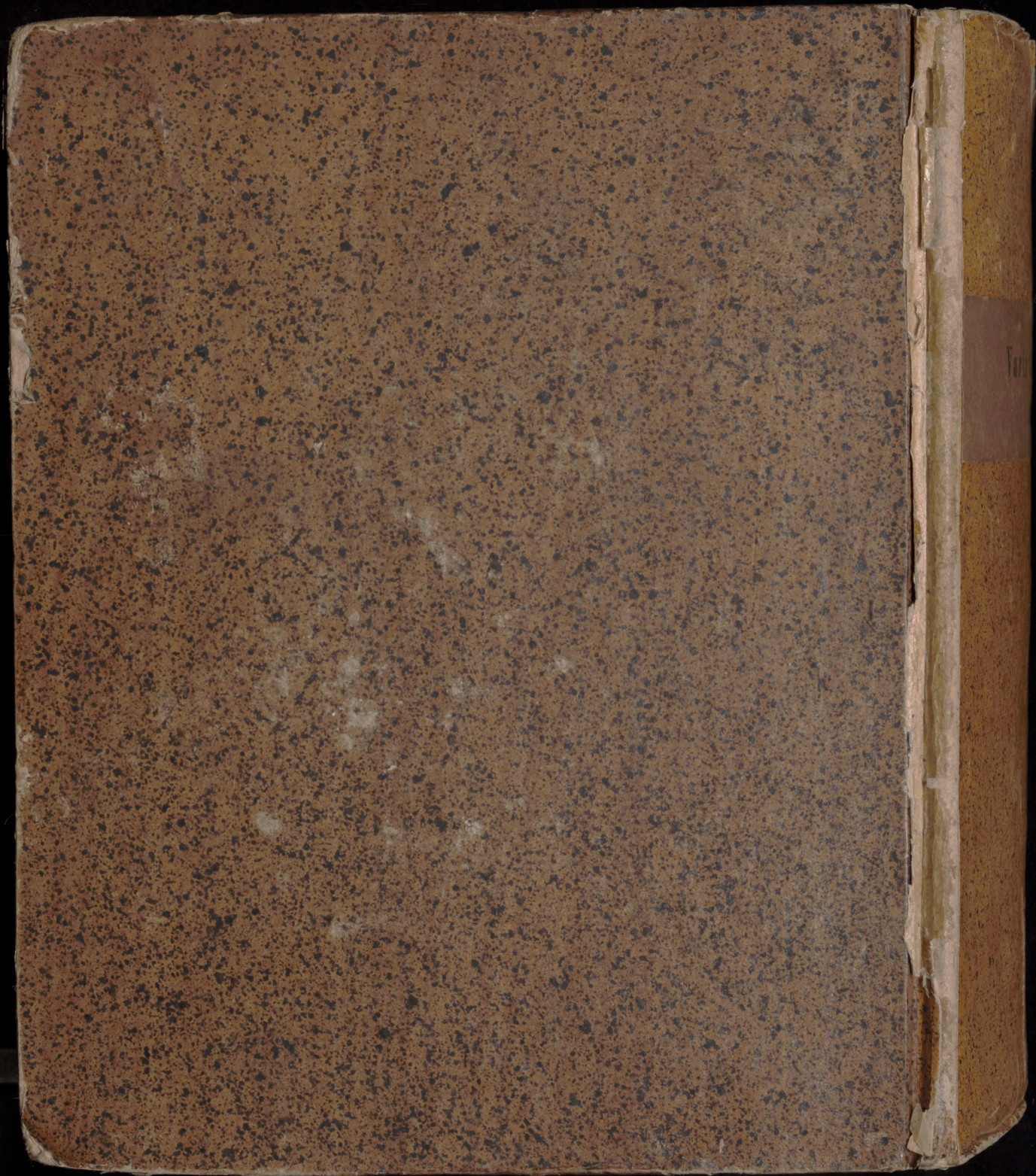

15

Discipuli fuimus optimorum doctorum, qui nobis
 & ad pietatem & artium ad culturam feren-
 monstrarunt. Quemadmodum igitur beneuola
 um scholae huius Nutritorum in nos volun-
 tum est, vt rarissimo sane exemplo singula col-
 membra altiore hodie locum occupare iu-
 mori huius in nos ab Amplissimis Patribus hu-
 cae Conscriptis collati beneficii animo conce-
 : Ita etiam doctorum nostrorum, qui in hoc
 yceo nobis viam ad artium culturam ostende-
 ne tanta felicitate, vt iam eorum in locum suc-
 mus, grata nos mente recordari iubet pietas.
 bis optima occasio gratum testificandi illis ani-
 Magnus atque Summe Reuerendus noster
 . JO. JOACHIM. GOTTLOB AM-ENDE,
 us auctoritate, nobis munia, quae sunt deman-
 ni oratione tradet. Gratas ergo nos vicissim
 entes, tum Patronis, tum etiam doctoribus no-
 ur. Quas nos partes singuli explebimus, dum
 strum publice prodiens sermonem recitabit.

CHRISTOPHORVS KRETZSCHMAR, adhuc scholae
 nunc vero Rector rite vocatus, *scholae Rectorem ad exem-
 ris mei beate defuncti Jonae Gelenii formatum* describam.

O. CHRISTIAN. KOEHLER, collega adhuc tertius,
 catus Con-Rector, *selectum ingeniorum in scholis rite insti-
 mendaturus.* Quo facto

III.